

V Bruseli 3. júla 2026
(OR. en)

11134/26

ECOFIN 924
UEM 328
SOC 453
EMPL 255
COMPET 868
ENV 844
EDUC 310
ENER 466
JAI 904
GENDER 141
JEUN 184
SAN 542
ECB
EIB

POZNÁMKA

Od:	Generálny sekretariát Rady
Komu:	Výbor stálych predstaviteľov/Rada
Predmet:	ODPORÚČANIE RADY k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Portugalska

Delegáciám v prílohe zasielame uvedený návrh odporúčania Rady vychádzajúci z návrhu Komisie COM(2026) 222 final v znení, ktoré zrevidovali a odsúhlasili rôzne výbory Rady a sfinalizoval Hospodársky a finančný výbor.

ODPORÚČANIE RADY

k hospodárskej, sociálnej, štrukturálnej a rozpočtovej politike a politike zamestnanosti Portugalska

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97¹, a najmä na jeho článok 3 ods. 3,

so zreteľom na odporúčanie Európskej komisie,

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu,

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

so zreteľom na stanovisko Hospodárskeho a finančného výboru,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre sociálnu ochranu,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre hospodársku politiku,

¹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1263 z 29. apríla 2024 o účinnej koordinácii hospodárskych politík a mnohostrannom rozpočtovom dohľade a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 (Ú. v. EÚ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>).

keďže:

- (1) V nariadení (EÚ) 2024/1263 sa stanovujú ciele rámca správy hospodárskych záležitostí, ktorými je podporovať zdravé a udržateľné verejné financie, udržateľný a inkluzívny rast a odolnosť prostredníctvom reforiem a investícií, ako aj zabrániť nadmerným deficitom verejných financií. V uvedenom nariadení sa stanovuje, že Rada a Komisia vykonávajú mnohostranný dohľad v kontexte európskeho semestra v súlade s cieľmi a požiadavkami stanovenými v Zmluve o fungovaní Európskej únie (ZFEÚ). Európsky semester zahŕňa predovšetkým formulovanie odporúčaní pre jednotlivé krajiny a dohľad nad ich vykonávaním.
- (2) Komisia 25. novembra 2025 prijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Portugalska na rok 2026. Komisia v ten istý deň prijala na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 správu o mechanizme varovania na rok 2026, v ktorej neurčila Portugalsko za jeden z členských štátov, vo vzťahu ku ktorým bude potrebné vykonať hĺbkové preskúmanie. Komisia prijala aj odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny, odporúčanie na odporúčanie Rady týkajúce sa ľudského kapitálu v Európskej únii a návrh spoločnej správy o zamestnanosti na rok 2026, v ktorej sa analyzuje vykonávanie usmernení pre politiky zamestnanosti a zásad Európskeho piliera sociálnych práv. Rada 21. apríla 2026 prijala odporúčanie týkajúce sa hospodárskej politiky eurozóny² a 9. marca 2026 spoločnú správu o zamestnanosti a odporúčanie týkajúce sa ľudského kapitálu.
- (3) Komisia uverejnila 29. januára 2025 Kompas konkurencieschopnosti, čo je strategický rámec, ktorého cieľom je posilniť globálnu konkurencieschopnosť Únie v nasledujúcich piatich rokoch. Sú v ňom identifikované tri transformačné požiadavky, a to inovácia, dekarbonizácia a konkurencieschopnosť a bezpečnosť, ktoré sú kritickými piliermi udržateľného hospodárskeho rastu. Kompas konkurencieschopnosti od svojho uverejnenia poskytuje podklady pre prácu v rámci európskeho semestra, čím sa zabezpečuje, aby hospodárske politiky členských štátov boli konzistentné so strategickými cieľmi EÚ, a vytvára sa jednotný prístup k správe hospodárskych záležitostí, ktorý podporuje udržateľný rast, inováciu a odolnosť v celej Únii.

² Ú. v. EÚ C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj>.

- (4) Európsky semester pre koordináciu hospodárskych politík sa v roku 2026 naďalej vyvíja súbežne so záverečnou fázou vykonávania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti (RRF)³. Pre plnenie politických priorít v rámci európskeho semestra mali zásadný význam plány obnovy a odolnosti spolu s financovaním v rámci politiky súdržnosti, keďže tieto plány boli potrebné na účinné riešenie všetkých výziev identifikovaných v príslušných odporúčaniach pre jednotlivé krajiny vydaných v nedávnych cykloch, resp. ich významnej podskupiny, pričom odporúčania pre jednotlivé krajiny sa museli zohľadňovať v programoch financovaných z európskej politiky súdržnosti. S blížiacim sa koncom trvania Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti je nevyhnutné naďalej zachovať a rozvíjať reformy podporované a vykonávané v rámci tohto mechanizmu, a to najmä tie, ktoré prispievajú k riešeniu výziev identifikovaných v odporúčaniach pre jednotlivé krajiny.
- (5) Komisia 3. júna 2026 uverejnila správu o krajine týkajúcu sa Portugalska na rok 2026. Posudzoval sa v nej pokrok, ktorý Portugalsko dosiahlo pri plnení odporúčaní z roku 2025, a hodnotilo sa v nej vykonávanie plánu obnovy a odolnosti Portugalska. Na základe uvedenej analýzy sa v tejto správe identifikovali najnaliehavejšie výzvy, ktorým Portugalsko čelí. Okrem toho sa v nej posudzoval pokrok Portugalska pri vykonávaní Európskeho piliera sociálnych práv a pri dosahovaní hlavných cieľových hodnôt Únie v oblasti zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia, ako aj pokrok pri dosahovaní cieľov Organizácie Spojených národov v oblasti udržateľného rozvoja.

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>).

- (6) Rada 21. januára 2025 na základe posúdenia a odporúčania Komisie prijala odporúčanie, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Portugalska⁴. Tento plán sa vzťahuje na obdobie od roku 2025 do roku 2028 a predstavuje fiškálnu úpravu rozloženú na štyri roky. Rada odporučila tieto maximálne miery rastu čistých výdavkov: 5,0 % v roku 2025, 5,1 % v roku 2026, 1,2 % v roku 2027 a 3,3 % v roku 2028, čo zodpovedá maximálnym kumulatívnym mieram rastu vypočítaným vo vzťahu k východiskovému roku 2023, a to 17,4 % v roku 2025, 23,4 % v roku 2026, 24,8 % v roku 2027 a 28,9 % v roku 2028.
- (7) Útočná vojna Ruska proti Ukrajine a jej dôsledky predstavujú pre Európsku úniu existenčnú výzvu. Komisia vyzvala členské štáty, aby požiadali o koordinovanú aktiváciu národnej únikovej doložky Paktu stability a rastu s cieľom podporiť úsilie EÚ o dosiahnutie rýchleho a výrazného zvýšenia výdavkov na obranu⁵, pričom Európska rada tento návrh 6. marca 2025 uvítala. V nadväznosti na žiadosť Portugalska prijala Rada 8. júla 2025 na základe odporúčania Komisie odporúčanie, ktorým sa Portugalsku povoľuje odchýliť sa od odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov⁶. Obdobie aktivácie národnej únikovej doložky (v rokoch 2025 až 2028) umožňuje Portugalsku zmeniť priority výdavkov verejnej správy alebo zvýšiť príjmy verejnej správy tak, aby trvalo vyššie výdavky na obranu neohrozili fiškálnu udržateľnosť v strednodobom horizonte.

⁴ Odporúčanie Rady z 21. januára 2025, ktorým sa schvaľuje národný strednodobý fiškálno-štrukturálny plán Portugalska (Ú. v. EÚ C, C/2025/641, 21.1.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/641/oj>).

⁵ Oznámenie Komisie s názvom Zohľadnenie zvýšených výdavkov na obranu v rámci Paktu stability a rastu, Brusel, 19. 3. 2025, C(2025) 2000 final.

⁶ Odporúčanie Rady z 8. júla 2025, ktorým sa Portugalsku umožňuje odchýliť sa od maximálnych mier rastu čistých výdavkov stanovených Radou podľa nariadenia (EÚ) 2024/1263 (aktivácia národnej únikovej doložky) (Ú. v. EÚ C, C/2025/3972, 20.8.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2025/3972/oj>).

- (8) Portugalsko 30. apríla 2026 predložilo svoju výročnú správu o pokroku za rok 2026⁷ týkajúcu sa dodržiavania odporúčaných maximálnych mier rastu čistých výdavkov a realizácie reforiem a investícií reagujúcich na hlavné výzvy uvedené v odporúčaniach pre túto krajinu v rámci európskeho semestra. V tejto výročnej správe o pokroku sa zohľadňujú aj polročné správy Portugalska o pokroku dosiahnutom pri plnení jeho plánu obnovy a odolnosti v súlade s článkom 27 nariadenia (EÚ) 2021/241.
- (9) Rast reálneho HDP v roku 2025 predstavoval 1,9 % a inflácia podľa HICP bola na úrovni 2,2 %. V prognóze Komisie z jari 2026 sa predpokladá nárast reálneho HDP o 1,7 % v roku 2026 a o 1,8 % v roku 2027, zatiaľ čo inflácia podľa HICP má byť v roku 2026 na úrovni 3,0 % a v roku 2027 na úrovni 2,3 %.
- (10) Na základe údajov, ktoré poskytol Eurostat⁸, sa prebytok verejných financií Portugalska zvýšil z 0,6 % HDP v roku 2024 na 0,7 % v roku 2025. Vychádzajúc z opatrení, ktoré boli v príslušných oblastiach politiky známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2026 predpokladá deficit na úrovni 0,1 % HDP v roku 2026 a na úrovni 0,4 % HDP v roku 2027. Pokles v roku 2026 zodpovedá najmä vplyvu podporných opatrení vlády prijatých v reakcii na búrky, ktoré zasiahli Portugalsko v januári a vo februári, v kombinácii s vplyvom ďalších opatrení fiškálnej politiky, ktoré vedú k zhoršeniu salda. Zmena deficitu v roku 2027 odzrkadľuje najmä vplyv dodatočných opatrení fiškálnej politiky zhoršujúcich saldo vrátane nového balíka opatrení v oblasti bývania a zníženia dane z príjmov právnických osôb.

⁷ Výročné správy o pokroku 2026 sú k dispozícii na adrese: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

⁸ Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 4. 2026.

- (11) Podľa odhadov Komisie sa predpokladá, že zámery fiškálnej politiky⁹, ktoré zahŕňajú výdavky financované z vnútroštátnych zdrojov aj z prostriedkov EÚ, boli v roku 2025 vo všeobecnosti neutrálne. Predpokladá sa, že v roku 2026 budú expanzívne, a to o 1,6 % HDP, a v roku 2027 budú reštriktívne, a to o 1,3 % HDP.
- (12) Na základe údajov, ktoré poskytol Eurostat¹⁰, verejný dlh Portugalska sa znížil z 93,5 % HDP na konci roku 2024 na 89,7 % HDP na konci roku 2025. Zníženie miery zadlženosti v roku 2025 odzrkadľuje najmä primárny prebytok a priaznivý diferenciál úrokovej miery a rastu. Na základe opatrení v príslušných oblastiach politiky, ktoré boli známe k dátumu uzávierky prognózy, sa v prognóze Komisie z jari 2026 predpokladá, že pomer dlhu k HDP sa do konca roka 2026 zníži na 87,6 %, pričom do konca roka 2027 dôjde k ďalšiemu zníženiu na 86,0 %. Pokles v rokoch 2026 a 2027 odzrkadľuje najmä očakávaný pretrvávajúci primárny prebytok a priaznivý diferenciál úrokovej miery a rastu.
- (13) Na základe údajov Eurostatu¹¹ dosiahli celkové výdavky verejnej správy na obranu v Portugalsku v roku 2025 úroveň 0,8 % HDP. Podľa prognózy Komisie z jari 2026 sa predpokladá, že tieto výdavky zotrývajú v roku 2026 na rovnakej úrovni. To zodpovedá zvýšeniu o 0,0 percentuálneho bodu HDP v porovnaní s referenčným rokom 2021¹².

⁹ Zámery fiškálnej politiky sú vymedzené ako miera ročnej zmeny východiskovej rozpočtovej pozície verejnej správy. Ich cieľom je posúdiť hospodársky impulz vyplývajúci z fiškálnych politik, a to tých, ktoré sú financované z vnútroštátnych zdrojov, ako aj tých, ktoré sú financované z rozpočtu EÚ. Zámery fiškálnej politiky sa merajú ako rozdiel medzi i) strednodobým potenciálnym rastom a ii) zmenou primárnych výdavkov bez diskrečných príjmových opatrení a vrátane výdavkov financovaných z nenávratnej podpory (grantov) v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných fondov Únie.

¹⁰ Eurostat – Euro ukazovatele, 22. 5. 2026.

¹¹ Eurostat, výdavky verejnej správy podľa štatistickej klasifikácie výdavkov verejnej správy (COFOG).

¹² Vymedzenie výdavkov na obranu v rámci NATO sa líši od vymedzenia výdavkov na obranu v rámci COFOG. K rozdielom navyše môže dôjsť aj v dôsledku času zaznamenania výdavkov, najmä v prípade vojenského vybavenia, keďže pri vykazovaní v rámci NATO sa v súvislosti s časom zaznamenania výdavkov neuplatňujú vnútroštátne účtovné pravidlá.

- (14) Únia naďalej čelí rizikám v súvislosti s narušením dodávok energie a zvýšenou volatilitou cien, ktoré ešte zhoršuje geopolitické napätie ovplyvňujúce svetové trhy s ropou a plynom. Skúsenosti z energetickej krízy v rokoch 2022 – 2023 ukázali, že rozsiahle a necielené opatrenia prinášajú veľké fiškálne náklady a sú sociálne a ekonomicky neefektívne. Od vypuknutia vojny na Blízkom východe vo februári 2026 Portugalsko prijalo opatrenia fiškálnej politiky na zmiernenie vplyvu vysokých cien energií na domácnosti a podniky¹³. Patrí k nim necielené zníženie spotrebnej dane z nafty a benzínu bez určeného dátumu ukončenia platnosti, ďalšia cieľená podpora pre odvetvie dopravy, poľnohospodárstva a rybárstva, ako aj cieľené transfery subjektom sociálneho sektora, taxislužbám a hasičským združeniam. Platnosť cieľených podporných opatrení sa skončí 30. júna 2026. Podľa prognózy Komisie z jari 2026 sa predpokladá, že fiškálne náklady na tieto opatrenia dosiahnu v roku 2026 úroveň 0,1 % HDP, a to aj v prípade, že by sa všetky tieto opatrenia predĺžili do konca roka 2026.
- (15) Podľa výpočtov Komisie rástli čisté výdavky v Portugalsku v roku 2025 o 5,5 % a kumulatívne za roky 2024 a 2025 o 18,7 %. Rast čistých výdavkov v roku 2025 je vyšší ako odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke na úrovni 0,2 % HDP v ročnom vyjadrení. Ak vezmeme do úvahy roky 2024 a 2025 spolu, kumulatívna miera rastu čistých výdavkov je tiež vyššia než odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke na úrovni 0,4 % HDP v kumulatívnom vyjadrení. Pri zohľadnení flexibility pre vyššie výdavky na obranu, ktorú poskytuje národná úniková doložka, a ak vezmeme do úvahy roky 2024 a 2025 spolu, kumulatívna odchýlka čistých výdavkov zostáva na úrovni 0,4 % HDP. Zároveň, ako už bolo uvedené, rozpočtová pozícia bola v roku 2025 prebytková.

¹³ Ide o stav k dátumu uzávierky prognózy Komisie z jari 2026 (4. mája 2026).

- (16) Podľa výpočtov Komisie sa predpokladá, že čisté výdavky v Portugalsku porastú v roku 2026 o 5,6 % a kumulatívne za roky 2024, 2025 a 2026 o 25,2 %. Predpokladaný rast čistých výdavkov v roku 2026 je vyšší ako odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke na úrovni 0,2 % HDP v ročnom vyjadrení. Ak vezmeme do úvahy roky 2024, 2025 a 2026 spolu, predpokladaná kumulatívna miera rastu čistých výdavkov je tiež vyššia než odporúčaná maximálna miera rastu, čo zodpovedá odchýlke na úrovni 0,6 % HDP v kumulatívnom vyjadrení. Pri zohľadnení flexibility pre vyššie výdavky na obranu, ktorú poskytuje národná úniková doložka, a ak vezmeme do úvahy roky 2024, 2025 a 2026 spolu, predpokladaná kumulatívna odchýlka čistých výdavkov zostáva na úrovni 0,6 % HDP. Zároveň, ako už bolo uvedené, sa predpokladá, že rozpočtová pozícia na rok 2026 bude takmer vyrovnaná.
- (17) Starnutie obyvateľstva spolu s predpokladaným poklesom počtu obyvateľstva v produktívnom veku v strednodobom horizonte vyvíja tlak na udržateľnosť portugalského priebežne financovaného dôchodkového systému. Predpokladá sa, že verejné výdavky na dôchodky v nasledujúcich dvoch desaťročiach ďalej porastú, a to z 12,8 % v roku 2025 na 15,1 % v roku 2045¹⁴. Portugalsko bude mať v roku 2045 podľa predpokladov tretí najvyšší pomer výdavkov na dôchodky k HDP spomedzi všetkých členských štátov, pričom predpokladané výdavky na verejný dôchodkový systém dosiahnu vrchol v roku 2046. V Portugalsku je zákonný vek odchodu do dôchodku viazaný na strednú dĺžku života s cieľom zlepšiť udržateľnosť dôchodkového systému. Portugalsko takisto zriadilo pracovnú skupinu, ktorej cieľom je vymedziť stratégie a posúdiť návrhy na zabezpečenie udržateľnosti dôchodkového systému vrátane prehodnotenia systému predčasného odchodu do dôchodku a štúdie o mechanizmoch čiastočného odchodu do dôchodku. Pracovná skupina však ešte nepredložila svoju správu obsahujúcu konkrétne návrhy v príslušnej oblasti politiky a Portugalsko neprijalo dodatočné štrukturálne opatrenia, ktoré sú nevyhnutné na zmiernenie tlaku na verejný dôchodkový systém krajiny. Okrem toho sú portugalské doplnkové dôchodkové systémy stále nedostatočne rozvinuté a pokrývajú len časť pracovnej sily. Tým sa takisto oslabuje potenciál Portugalska mobilizovať dlhodobé úspory na produktívne investície.

¹⁴ Európska komisia, *2024 Ageing Report: Economic and Budgetary Projections for the EU Member States (2022 – 2070)* [Správa o starnutí obyvateľstva z roku 2024: hospodárske a rozpočtové projekcie pre členské štáty EÚ (2022 – 2070)], inštitucionálny dokument 279, apríl 2024.

- (18) Daňové výdavky sú v portugalskom daňovom systéme veľmi rozšírené, pričom v niekoľkých rôznych právnych textoch sa uvádza takmer 800 rôznych daňových výdavkov. Daňové výdavky môžu byť účinným nástrojom na dosiahnutie konkrétnych cieľov v príslušných oblastiach politiky. Zároveň však vedú k ušlým príjmom, prispievajú k zložitosti daňového systému a môžu mať vplyv na nerovnosť príjmov. Portugalsko urobilo v rámci plánu obnovy a odolnosti prvý krok k riešeniu veľkého počtu daňových výdavkov zriadením nového stáleho útvaru daňovej politiky (známeho ako U-TAX), ktorého cieľom je monitorovať a hodnotiť daňové výdavky. Po zverejnení hodnotiacej správy U-TAX sú však účinné opatrenia na zefektívnenie daňových výdavkov naďalej obmedzené. V roku 2024 predstavovali samotné výdavky na daň z pridanej hodnoty 4,3 % HDP. Z rozsiahleho využívania znížených a prechodných sadzieb DPH na ubytovacie a pohostinské služby (hotelové ubytovanie, reštaurácie a stravovacie služby) môžu neúmerne profitovať domácnosti s vyššími príjmami. Početné stimuly a výnimky takisto výrazne zvyšujú zložitosť rámca dane z príjmov právnických osôb. Portugalsko by mohlo zlepšiť účinnosť svojho daňového systému zefektívnením daňových výdavkov vrátane tých, ktoré súvisia so zníženými a prechodnými sadzbami dane z pridanej hodnoty a daňou z príjmov právnických osôb. Okrem toho patria neuhradené portugalské daňové nedoplatky v pomere k HDP naďalej k najvyšším v EÚ, a to aj napriek tomu, že sa od roku 2021 neustále znižujú.
- (19) Aby sa v širšej miere preberala zodpovednosť za úspešné vykonávanie nástrojov financovania Únie, naďalej treba systematicky, zmysluplne a včas zapájať miestne a regionálne orgány, sociálnych partnerov, občiansku spoločnosť a ďalšie relevantné zainteresované strany, a to aj v kontexte európskeho semestra.

- (20) Vykonávanie programov politiky súdržnosti, ktoré zahŕňajú podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (EFRR), Fondu na spravodlivú transformáciu (FST), Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+) a Kohézneho fondu (KF), v Portugalsku sa naďalej nachádza pod priemerom EÚ, a to tak z hľadiska výberu projektov, ako aj z hľadiska platieb. Je dôležité zintenzívniť a zrýchliť úsilie o zabezpečenie urýchlenej realizácie investícií a zároveň maximalizovať ich vplyv v praxi. Portugalsko už v rámci svojich programov politiky súdržnosti prijíma opatrenia na podporu konkurencieschopnosti a rastu. Naďalej však čelí výzvam pri vykonávaní, a to aj v súvislosti s oneskoreniami v postupoch verejného obstarávania v dôsledku odvolaní, obmedzenými technickými a administratívnymi kapacitami, oneskoreniami pri uzatváraní zmlúv o podpore medzi riadiacimi orgánmi a medziobecnými spoločenstvami zodpovednými za územné nástroje, zdĺhavými postupmi udeľovania priemyselných licencií a povolení, nedostatočne predvídateľným plánovaním a nedostatočne vyspelými projektovými zásobníkmi. Portugalsko musí zároveň urýchliť vykonávanie FST, keďže príslušné zdroje sa majú vyplatiť do konca roka 2026. Je nevyhnutné zabezpečiť, aby sa rýchlo a účinne realizovali nové investície, ktoré Portugalsko identifikovalo vo svojom strednodobom preskúmaní fondov politiky súdržnosti – najmä tie, ktoré súvisia s piatimi prioritami stanovenými v nariadení o strednodobom preskúmaní¹⁵.
- (21) Portugalsko čelí viacerým výzvam, ktoré sa týkajú zjednodušenia, podnikateľského prostredia, výskumu a inovácií, prístupu k financovaniu a financovania rastu, kvality tvorby právnych predpisov, dopravy, energie z obnoviteľných zdrojov, energetickej infraštruktúry a sietí, energetickej efektívnosti, environmentálnej politiky, riadenia zdrojov, adaptácie na zmenu klímy, zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti, zručností, vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj bývania.

¹⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2025/1914 z 18. septembra 2025, ktorým sa menia nariadenia (EÚ) 2021/1058 a (EÚ) 2021/1056, pokiaľ ide o osobitné opatrenia na riešenie strategických výziev v rámci strednodobého preskúmania.

- (22) Napriek pokroku dosiahnutému v posledných rokoch zostáva administratívne a regulačné zaťaženie hlavnou prekážkou fungovania podnikov v Portugalsku. Tieto prekážky znižujú atraktivnosť portugalských trhov, obmedzujú hospodársku súťaž a oslabujú schopnosť portugalských podnikov rozširovať sa, inovovať a zvyšovať svoju produktivitu. Podniky naďalej uvádzajú najmä dlhé postupy vydávania priemyselných licencií a povolení, čo považujú za hlavnú prekážku investícií. Napriek určitému pokroku, ktorý sa dosiahol pri skracovaní a zefektívňovaní týchto procesov, sa miestne orgány stretávajú s ťažkosťami pri uplatňovaní nových postupov a praktiky sa môžu v jednotlivých regiónoch a obciach výrazne líšiť. Portugalsko by mohlo zefektívniť a zlepšiť účinnosť svojej regulácie širším využívaním hodnotení politík ex post, ako aj posilnením účasti zainteresovaných strán a zvýšením transparentnosti pri príprave verejných politík. Oneskorené platby sú naďalej rozšírené, najmä na Azorských ostrovoch a v odvetví zdravotníctva.
- (23) Portugalské podniky sa spoliehajú prevažne na bankové úvery a interné financovanie. Iné zdroje financovania, ako napríklad rizikový a vlastný kapitál, sa v posledných pár rokoch využívali čoraz viac, naďalej sú však výrazne menej bežné, než je priemer EÚ, a portugalské kapitálové trhy sú naďalej nedostatočne rozvinuté. Portugalské orgány spustili a posilnili niekoľko iniciatív, ako napríklad fond kapitalizácie a odolnosti, ktorý spravuje Banco Português de Fomento, programy na podporu startupov alebo programy zamerané na konkrétne odvetvia, ako aj nedávne preskúmanie kódexu kapitálových trhov. Portugalsko však potrebuje ďalší pokrok, aby dohnalo európskych partnerov a prilákalo viac investorov a investícií do súkromného kapitálu, a to aj posilnením úlohy a kapacity inštitucionálnych investorov a rozvojom doplnkových dôchodkových systémov, ktoré by mohli poskytnúť stabilný a významný zdroj dlhodobého kapitálu pre segmenty rizikového a súkromného kapitálu. Mohli by sa tak podporiť inovácie, zvýšiť schopnosť miestnych podnikov rásť a rozširovať svoju činnosť, zlepšiť manažérske postupy a zvýšiť produktivitu. Finančná gramotnosť v Portugalsku je slabá a v prieskume finančnej gramotnosti Eurobarometra v roku 2023 získalo „vysoké“ skóre len 16 % Portugalcov, čo je druhý najhorší výsledok v EÚ. Portugalsko zaviedlo niekoľko opatrení na odstránenie týchto nedostatkov, medzi ktoré patrí aj začlenenie finančnej gramotnosti do školských osnov. Ďalšie úsilie zamerané na zlepšenie finančnej gramotnosti by však mohlo umožniť účinnejšie rozdeľovanie úspor a pomôcť podnikom lepšie pochopiť konkrétne výhody a riziká jednotlivých dostupných nástrojov financovania.

- (24) Efektivita justičného systému sa zvyšuje, no naďalej v ňom existujú problémy v súvislosti so zdĺhavosťou konaní a veľkým počtom nevybavených vecí, a to najmä na správnych a v menšej miere aj na daňových súdoch. Podniky uvádzajú, že neefektívnosť justičného systému predstavuje jednu z hlavných prekážok ich činnosti¹⁶. Pre Portugalsko bude dôležité, aby naďalej dosahovalo pokrok pri znižovaní počtu nevybavených vecí, ako aj dĺžky ich trvania na súdoch prvého aj druhého stupňa a aby zabezpečilo dostupnosť primeraných zdrojov pre justičný systém.
- (25) Investície do výskumu a vývoja sa v posledných rokoch zvýšili, ale stále nie sú dostatočné na to, aby portugalský národný systém výskumu a inovácií dobehol priemer EÚ. Podiel výdavkov na výskum a vývoj v pomere k HDP sa v roku 2024 zvýšil na 1,7 %, k čomu prispel nárast súkromných výdavkov, zatiaľ čo intenzita verejného výskumu a vývoja zostala stabilná na úrovni 0,6 %. Portugalské orgány zaviedli širokú škálu programov na podporu výskumu a inovácií, z ktorých mnohé by mali byť ukončené v roku 2026. Hoci sa od týchto programov očakáva dlhodobý prínos, primerané stimuly pre výskum, vývoj a inovácie by boli potrebné aj po uplynutí ich časového rámca. Podporiť sa to môže vyhodnocovaním politík, zameraním sa na odvetvia s najvyšším potenciálom rastu a pridanej hodnoty a zohľadnením regionálnych špecifik. V tomto ohľade by politiky mali podporovať účinný transfer technológií a prenos znalostí medzi podnikmi a výskumnými centrami a posilniť schopnosť portugalských podnikov vykonávať výskum a inovácie.

¹⁶ Štúdie o podnikovej štatistike, Kontextové náklady spoločností (IaCC [Národný štatistický úrad](#)).

- (26) Portugalsko je naďalej vysoko závislé od dovozu fosílnych palív. Predstavuje to závažné výzvy pre energetickú bezpečnosť a Portugalsko je v dôsledku toho zraniteľné voči cenovým šokom. Doprava je odvetvím s najväčším podielom na emisiách skleníkových plynov v Portugalsku a je veľmi závislá od dovozu ropy, ktorá predstavuje 93 % celkovej konečnej spotreby energie v doprave. Portugalsko eviduje značné dotácie na fosílna palivá bez plánovaného postupného ukončenia pred rokom 2030. Za prioritu postupného ukončovania by sa mohli považovať najmä dotácie na fosílna palivá, ktorými sa cielene nerieši energetická chudoba ani sa nereaguje na obavy o energetickú bezpečnosť a ktoré bránia elektrifikácii a nie sú rozhodujúce pre konkurencieschopnosť priemyslu. Portugalsko neprijalo opatrenia na postupné ukončenie dotácií na fosílna palivá, ako sú daňové úľavy a oslobodenie od dane z nafty pre nákladné spoločnosti a verejnú dopravu, čo vedie k pretrvávajúcej závislosti od fosílnych palív a odrádza od udržateľnejších riešení v doprave. Portugalsko dosahuje pokrok v oblasti podpory elektrickej mobility a dekarbonizácie vozového parku. Podporné opatrenia pre súkromné vozidlá s nulovými emisiami vrátane komerčných vozidiel cestnej dopravy však nie sú dostatočne ciele. Pokrok v ďalšom rozvoji železničnej siete je naďalej obmedzený. Hoci je verejná doprava vo všeobecnosti cenovo dostupná, jej dostupnosť v metropolitných oblastiach je nedostatočná a sieť mimo mestských oblastí je stále nedostatočne rozvinutá, pričom dostupnosť vo vidieckych oblastiach je obmedzená. Medziregionálne prepojenie by si vyžadovalo výrazné posilnenie všetkých druhov verejnej dopravy, najmä železničnej. Mohlo by to zohrávať dôležitú úlohu aj pri znižovaní tlaku na ceny nehnuteľností na bývanie v mestských centrách a pri zvyšovaní atraktívnosti iných území.

- (27) Portugalsko má jeden z najviac dekarbonizovaných energetických systémov v EÚ. Zložité, zdĺhavé a nedostatočne digitalizované postupy udeľovania povolení však naďalej spomaľujú najmä zavádzanie nových kapacít obnoviteľných zdrojov na úrovni sústavy. Veľmi obmedzený je stále aj rozvoj komunit vyrábajúcich energiu z obnoviteľných zdrojov pod vedením občanov. Významný podiel obnoviteľných zdrojov energie prispieva v čase prebiehajúceho konfliktu na Blízkom východe k zabezpečeniu dostupných veľkoobchodných cien elektriny. Vzhľadom na obmedzenú flexibilitu v oblasti nefosílnych zdrojov a nedostatok nástrojov na znižovanie rizík je však Portugalsko vystavené výkyvom cien elektriny. Okrem toho je využívanie zmlúv o nákupe elektriny naďalej obmedzené. Stimulácia ďalšieho rozvoja dlhodobých zmlúv by prispela k väčšej stabilite trhu tým, že by realizátorom zabezpečila dlhodobé príjmy. Obmedzenia kapacity sústavy majú čoraz väčší vplyv na pripájanie nových projektov v oblasti energie z obnoviteľných zdrojov, pričom narastá počet nevybavených projektov čakajúcich na pripojenie a značné množstvo pridelennej kapacity ešte nie je v prevádzke. Hoci sa prijali určité opatrenia na zvýšenie existujúcej kapacity sústavy, Portugalsko by malo zvýšiť transparentnosť dostupnej kapacity distribučnej sústavy, aby sa realizátorom uľahčilo plánovanie a investovanie do nových projektov, spolu s opatreniami na zlepšenie efektívnosti sústavy – napríklad podporou hybridných projektov – a odradenie od špekulatívnych žiadostí. Odstránenie prekážok v povoľovacích postupoch a ďalšie investície do elektrizačných sústav vrátane dokončenia cezhraničného prepojenia so Španielskom, podpora uskladňovania energie, reakcie na strane dopytu a ďalších flexibilných riešení, ako aj ďalšia digitalizácia sústavy posilnia odolnosť, stabilitu a bezpečnosť siete a podporia úsilie v oblasti elektrifikácie.

- (28) Veľká časť obyvateľov Portugalska je ohrozená energetickou chudobou. Napriek značným finančným prostriedkom vrátane prostriedkov z rozpočtu EÚ sa vykonávanie schém energetickej efektívnosti v Portugalsku naďalej oneskoruje v dôsledku zložitých a nestabilných návrhov programov. Portugalsko nedávno zaviedlo schému na mobilizáciu súkromného financovania, hoci jej využitie zostáva nejasné. V záujme zníženia vysokej závislosti budov od fosílnych palív a obmedzenia spotreby energie by Portugalsko malo urýchliť úsilie v oblasti energetickej efektívnosti zlepšením koncepcie schém a výhľadového plánovania výziev na financovanie, posilnením stimulov na hĺbkovú obnovu, podporou schém financovania s cieľom prilákať súkromné investície, odstránením regulačných prekážok, najmä v prípade viacbytových budov a verejných budov, a lepším zacielením podpory založenej na grantoch na zraniteľné domácnosti zasiahnuté energetickou chudobou.
- (29) Hoci Portugalsko nepatrí medzi krajiny s najvyššími emisiami v EÚ, emisie skleníkových plynov z priemyslu sa výrazne neznižujú. Energeticky náročné odvetvia, ako je papierenské odvetvie, odvetvie nerudných nerastov a rafinárske odvetvie, stále predstavujú viac ako polovicu celkového dopytu po energii v priemysle. Zložité regulačné rámce s prekrývajúcimi sa úrovňami správy, zdĺhavé povoľovacie procesy, nedostatočná predvídateľnosť a chýbajúci regulačný rámec pre zachytávanie a ukladanie oxidu uhličitého (CCUS) a súvisiacu infraštruktúru predstavujú prekážky dekarbonizácie v odvetviach, v ktorých je znižovanie emisií náročné. Vzhľadom na intenzívne zavádzanie energie z obnoviteľných zdrojov a iných emisne neutrálnych technológií, ako aj na vysokú mieru dekarbonizácie elektrizačnej sústavy má Portugalsko dobré predpoklady na posilnenie svojej pozície v hodnotovom reťazci výroby emisne neutrálnych technológií a udržateľných a obehových materiálov. Portugalsku by mohlo prospieť lepšie zameranie podpory na nízkouhlíkové priemyselné procesy a výrobu a zavádzanie emisne neutrálnych technológií, podpora rozširovania inovácií a prilákanie strategických nízkouhlíkových odvetví, ako je odvetvie batérií, biometánu a obnoviteľného vodíka.

- (30) Portugalsko dosahuje výrazne horšie výsledky v ukazovateľoch obehového hospodárstva a odpadového hospodárstva, a to v porovnaní s cieľmi EÚ aj s priemerom EÚ. Portugalsko sa naďalej vo veľkej miere spolieha na skládkovanie komunálneho odpadu, pričom takmer dve tretiny skládok sa blížia k naplneniu svojej kapacity, a hrozí, že nesplní cieľ EÚ znížiť do roku 2035 skládkovanie na maximálne 10 %. Určitý pokrok sa dosiahol prostredníctvom národných a regionálnych iniciatív vrátane prijatia nového akčného plánu pre obehové hospodárstvo v roku 2026, hoci ich vplyv sa ešte musí preukázať. Portugalsko by malo pokračovať vo vykonávaní súčasného strategického rámca a mohlo by mať úžitok z ďalších reforiem vrátane posilnenia využívania ekonomických nástrojov, najmä zavedenia modelu povinnej platby za odpad z domácností. Toto odvetvie si vyžaduje značné investície, a to najmä do infraštruktúry na selektívny zber a recykláciu odpadu a do rozvoja alebo modernizácie zariadení na spracovanie odpadu s cieľom znížiť množstvo skládkovaného a spaľovaného odpadu, zatiaľ čo mobilizácia súkromnej podpory bude mať rozhodujúci význam pre zlepšenie odpadového hospodárstva a pokročenie v prechode na obehové hospodárstvo.
- (31) Portugalsko čelí nedostatku vody, najmä v južných regiónoch, čo je čiastočne spôsobené nedostatočnou infraštruktúrou, zmenou klímy a vysokým dopytom. Okrem toho pretrvávajú výrazné rozdiely v cenách vody v jednotlivých obciach, čo vedie k rozdielnym a kontraproduktívnym stimulom pre spotrebu. Portugalsko vykonáva národnú stratégiu v oblasti vodného hospodárstva, ale stále sú pred ním dôležité výzvy. Zefektívnením riadenia v odvetví vodného hospodárstva by sa podporila účinnejšia koordinácia na národnej, regionálnej a miestnej úrovni. Opatrenia na strane dopytu vrátane reformy cien vody by pomohli zlepšiť hospodárenie s vodami a zabezpečiť kapitál na modernizáciu infraštruktúry, pričom by sa podporovala úspora, efektívne využívanie a opätovné využívanie vody. Ďalšie investície sú potrebné v oblasti zberu a čistenia odpadových vôd, znižovania únikov zo siete a posilnenia monitorovania množstva a kvality vody vrátane odberu podzemných vôd. Riešenia blízke prírode by takisto prispeli k obnove vodných útvarov a k obnove prirodzenej retenčnej kapacity krajiny, mokradí a riek vrátane záplavových oblastí.

- (32) Portugalsko je mimoriadne zraniteľné voči zmene klímy a súvisiacim extrémnym poveternostným javom, ako sú intenzívne suchá, povodne, lesné požiare a vlny horúčav. Zvyšujúca sa frekvencia a závažnosť týchto javov si vyžaduje nákladné rekonštrukčné práce a obnovu postihnutej infraštruktúry vrátane kritickej infraštruktúry. Ovplyvnené sú mnohé odvetvia, najmä energetika, poľnohospodárstvo, zásobovanie vodou, lesníctvo, rybolov a akvakultúra. Súčasná úroveň ochrany pobrežia navyše nepostačuje na to, aby sa zabránilo zvýšeným hospodárskym škodám spôsobeným zaplavovaním a eróziou pobrežia. Portugalsko by preto malo prospech z primeraného a predvídateľného financovania na zabezpečenie odolnosti kritickej infraštruktúry vrátane elektrizačných sústav, železníc a zásobovania vodou voči zmene klímy. Vzhľadom na intenzívne prírodné požiare by sa mali urýchliť reformy lesníckej politiky a Portugalsko by sa malo naďalej zameriavať na rozvoj životaschopných hospodárskych hodnotových reťazcov pre lesnú biomasu, pričom by malo ďalej využívať potenciál biohospodárstva na zvýšenie konkurencieschopnosti a udržateľnosti. Portugalsku by prospelo, keby prijalo štruktúrovaný prístup k financovaniu pre riziká katastrof a podporilo zvýšenie súkromného poistného krytia škôd súvisiacich s prírodnými katastrofami, keďže Portugalsko má v súčasnosti jeden z najnižších podielov poistených hospodárskych strát v EÚ.

- (33) Portugalský systém zdravotnej starostlivosti dosahuje pomerne dobré výsledky v oblasti zdravia, ale stále pretrvávajú problémy pri zabezpečovaní rovnakého prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, najmä v dôsledku pretrvávajúceho nedostatku personálu, ktorý znižuje efektívnosť národnej zdravotnej služby. Portugalsko v posledných rokoch zaviedlo dôležité reformy a investovalo do infraštruktúry zdravotnej starostlivosti, a to aj prostredníctvom svojho plánu obnovy a odolnosti. K pretrvávajúcim dlhým čakacím lehotám a nerovnomernému prístupu k zdravotnej starostlivosti však prispievajú značné problémy pri obsadzovaní voľných pracovných miest a udržiavaní zdravotníckych pracovníkov v národnej zdravotnej službe. Nedostatky systému sa v konečnom dôsledku viac týkajú skupín s nižšími príjmami a zraniteľných skupín, keďže si často nemôžu dovoliť obrátiť sa na súkromné zariadenia, aby uspokojili svoje potreby v oblasti zdravotnej starostlivosti. Regionálne rozdiely v prístupe k zdravotnej starostlivosti takisto pretrvávajú, pričom výraznejšie obmedzenia sú v husto obývaných oblastiach (kde je dopyt po službách vyšší) a v odlahlých miestach, ktoré čelia demografickému poklesu (kde stimuly nie sú dostatočné na prilákanie potrebnej pracovnej sily). Obmedzený prístup a dlhé čakacie lehoty takisto prispievajú k vysokému podielu priamych platieb na pokrytie potrieb zdravotnej starostlivosti. Napriek niektorým opatreniam zavedeným na riešenie nedostatku zamestnancov – a zároveň pri zabezpečení udržateľnosti národnej zdravotnej služby – by ďalšie zlepšenie pracovných podmienok zdravotníckych pracovníkov mohlo prispieť k zvýšeniu atraktívnosti kariéry v národnej zdravotnej službe a zlepšeniu efektívnosti systému.

- (34) Portugalsko patrí medzi členské štáty EÚ, ktoré čelia rýchlejšiemu starnutiu obyvateľstva, čo znamená značné a rastúce potreby dlhodobej starostlivosti. Verejné investície do dlhodobej starostlivosti sú však výrazne pod priemerom EÚ a plánovanie poskytovania dlhodobej starostlivosti naďalej čelí výzvam v oblasti koordinácie. Poskytovanie dlhodobej starostlivosti sa orientuje na rezidenčnú starostlivosť, zatiaľ čo domáce a komunitné riešenia by mohli prispieť k zlepšeniu schopnosti ľudí žiť samostatne. V celej krajine existujú aj regionálne rozdiely v prístupe ku kvalitnej dlhodobej starostlivosti, pričom vo vidieckych oblastiach je táto starostlivosť zvlášť nedostatočná. Opatrenia, ktoré Portugalsko doteraz prijalo (napríklad zlepšenie postavenia neformálnych opatrovateľov a pilotný projekt služieb domácej podpory), mali obmedzenú účinnosť alebo mali obmedzený predpokladaný rozsah. Podpora cenovo dostupných možností založených na potrebách, a to aj posilnením domácej a komunitnej starostlivosti, zlepšením plánovania a odstránením regionálnych rozdielov, by mohla prispieť k zabezpečeniu rovnakého prístupu ku kvalitnej dlhodobej starostlivosti.
- (35) Vzhľadom na kľúčovú úlohu ľudského kapitálu pri posilňovaní konkurencieschopnosti a strategickej autonómie Únie Rada v roku 2026 odporučila, aby členské štáty prijali opatrenia na urýchlené riešenie štrukturálnych výziev súvisiacich s ľudským kapitálom v oblasti zručností, vzdelávania a odbornej prípravy, ktoré bránia konkurencieschopnosti. K vykonávaniu odporúčania Rady týkajúceho sa ľudského kapitálu v Únii môžu prispieť aj odporúčania na rok 2026 adresované Portugalsku.

- (36) Napriek pozitívnemu vývoju na trhu práce v posledných rokoch Portugalsko stále čelí nesúladu medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. K tomu prispieva nesúlad medzi vzdelávaním a odbornou prípravou na jednej strane a potrebami trhu práce na strane druhej, ako aj nedostatočné výsledky pri zvyšovaní úrovne zručností a rekvalifikácii dostupnej pracovnej sily, a to aj napriek prijatým opatreniam, ktoré predstavujú kroky správnym smerom, ako je odborná príprava v oblasti digitálnych kompetencií. Výsledkom je nedostatok pracovnej sily v kľúčových odvetviach (ako sú IKT, stavebníctvo, zdravotníctvo a justícia), pričom podniky uvádzajú, že majú problémy nájsť pracovníkov s vhodnou kvalifikáciou. Účinnnejšie a cielenejšie aktívne politiky trhu práce, najmä pre mladých ľudí, by takisto pomohli znížiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a uľahčili by tejto skupine prístup na trh práce. Produktivitu a konkurencieschopnosť Portugalska zároveň naďalej obmedzuje nízka úroveň zručností dospeléj populácie. Účasť na vzdelávaní dospelých je stále pomerne nízka, najmä v najvzdialenejších regiónoch. Využívaním nástrojov informovanosti v oblasti zručností by sa nesúlad mohol znížiť tým, že by sa ponuka terciárneho vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy a vzdelávania dospelých lepšie zosúladiť so zručnosťami potrebnými na trhu práce. Okrem toho by zvýšenie výstupov a účasti na vzdelávaní dospelých mohlo pomôcť zvýšiť úroveň zručností v tých skupinách obyvateľstva, kde je nižšia, ako aj poskytnúť dostupnej pracovnej sile zručnosti, ktoré sú v meniacom sa hospodárstve potrebné.

- (37) Portugalsko dosiahlo v posledných desaťročiach výrazný pokrok pri zvyšovaní úrovne dosiahnutého vzdelania. Podiel osôb, ktoré predčasne ukončili vzdelávanie a odbornú prípravu, okrem toho neustále klesá a je v súlade s cieľom EÚ do roku 2030, zatiaľ čo účasť na vzdelávaní a starostlivosti v ranom detstve je naďalej výrazne nad priemerom EÚ. Znepokojujúci je však trend týkajúci sa získavania základných zručností v školách. V rokoch 2018 až 2022 sa podiel žiakov so slabými výsledkami v matematike, čítaní a prírodných vedách zvýšil, zatiaľ čo podiel žiakov s najlepšimi výsledkami klesol. Vzdelávacie výstupy sú navyše stále nerovnomerné, pokiaľ ide o žiakov zo znevýhodneného sociálno-ekonomického prostredia, ktorí častejšie dosahujú slabšie výsledky (napríklad 47 % žiakov z najnižšej sociálno-ekonomickej štvrtiny dosahuje slabšie výsledky v matematike, pričom celkovo je to 30 %). Takisto žiaci so zahraničným pôvodom majú v priemere horšie vzdelávacie výstupy a vyskytuje sa u nich vyššia miera opakovania ročníka a predčasného ukončenia štúdia, a to v čase, keď sa ich podiel zvýšil na približne 14 % populácie žiakov základných škôl a nižších stredných škôl. Zároveň v systéme vzdelávania pretrvávajú nedostatky učiteľov, čo môže mať ďalší vplyv na kvalitu a inkluzívnosť vzdelávania. Riešenie týchto problémov je kľúčom k podpore rozvoja zručností, rovnosti príležitostí a sociálnej súdržnosti.

- (38) Portugalsko zaznamenalo jeden z najvyšších kumulatívnych nárastov nominálnych cien nehnuteľností na bývanie za posledných desať rokov v EÚ, pričom od roku 2015 sa viac ako zdvojnásobili. Tlak na cenovú dostupnosť je oveľa vyšší v pobrežných a mestských oblastiach. Štrukturálna nerovnováha medzi ponukou a dopytom pretrváva. Portugalsko vykazuje pomerne vysoký podiel obydľí, ktoré sa nevyužívajú ako hlavné obydlia, a značný počet prázdnych a opustených nehnuteľností. Prechod od daní z transakcií k pravidelnému zdaneniu, a to aj prostredníctvom aktualizácie hodnôt nehnuteľností na daňové účely, by mohol motivovať vlastníkov nehnuteľností k tomu, aby uvádzali nevyužívané nehnuteľnosti na trh, a podporiť tak mobilitu v oblasti bývania. Investície do sociálneho bývania sa v posledných rokoch výrazne zvýšili, čiastočne aj vďaka finančným prostriedkom Únie. Súčasný údaj o cenovo dostupnom a sociálnom bývaní sú však stále pod priemerom EÚ. Hoci verejné investície zostávajú kľúčové, účasť súkromného sektora je nevyhnutná na zvýšenie výstavby a uspokojenie dopytu, a to vrátane riešení poskytovaných tretím sektorom, ako je družstevné bývanie. Zvýšenie ponuky cenovo dostupného a sociálneho bývania si vyžaduje zohľadnenie územného rozmeru a zásad začlenenia a nesegregácie. Popri postupnom zvyšovaní ponuky môžu zraniteľným domácnostiam poskytnúť dočasnú úľavu príspevky na bývanie, existujúcim systémom by však prospelo lepšie zacielenie. Bezdomovectvo a iné formy vylúčenia z bývania zároveň naďalej rastú, pričom medzi jednotlivými regiónmi existujú rozdiely v tom, ako účinne sa tieto problémy riešia. Portugalsko vo svojej politike bývania nedostatočne využíva pravidelné hodnotenia *ex post* a mapovanie potrieb. Prostredníctvom Nástroja technickej podpory získa Portugalsko podporu na vytvorenie národného modelu správy a riadenia údajov o bývaní, ktorý by mal po úplnom zavedení prispieť k posilneniu hodnotenia a monitorovania súčasných aj budúcich politík v oblasti bývania. Súčasná koordinácia medzi ústrednými a miestnymi orgánmi, ako aj koordinácia v oblasti plánovania bývania, urbanistického, územného a dopravného plánovania sú naďalej roztrieštené. Okrem toho sú mechanizmy investícií a financovania prevažne *ad hoc*.

- (39) Vzhľadom na úzke prepojenia medzi ekonomikami členských štátov eurozóny a ich kolektívny príspevok k fungovaniu hospodárskej a menovej únie Rada v roku 2026 odporučila, aby členské štáty eurozóny prijali opatrenia na plnenie odporúčania týkajúceho sa hospodárskej politiky eurozóny na rok 2026, a to aj prostredníctvom svojich plánov obnovy a odolnosti. V prípade Portugalska odporúčanie č. 1 pomáha pri vykonávaní prvého, druhého a tretieho odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 2 pomáha pri vykonávaní štvrtého odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 3 pomáha pri vykonávaní siedmeho, deviateho a jedenásteho odporúčania týkajúceho sa eurozóny, odporúčanie č. 4 pomáha pri vykonávaní druhého a siedmeho odporúčania týkajúceho sa eurozóny a odporúčania č. 5 a 6 pomáhajú pri vykonávaní piateho odporúčania týkajúceho sa eurozóny,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Portugalsko v rokoch 2026 a 2027 prijalo opatrenia s cieľom:

1. Uznávajúc prebytkovú alebo takmer vyrovnanú rozpočtovú pozíciu Portugalska, zabezpečiť, aby boli v prípade čistých výdavkov dodržané maximálne miery rastu odporúčané Radou 21. januára 2025 vzhľadom na odchýlku vo vzťahu k odporúčanému stropu čistých výdavkov, ktorá bola zaznamenaná do roku 2025 a ktorú Komisia predpokladá na rok 2026, a zároveň využiť flexibilitu podľa národnej únikovej doložky, ktorú aktivovala Rada. Posilniť celkové výdavky na obranu a bezpečnosť a pripravenosť a zároveň zabezpečiť udržateľnosť dlhovej služby a efektívnosť výdavkov, ako aj postupnú úpravu rozpočtu s cieľom udržiavať výdavky na obranu na štrukturálne vyššej úrovni. Zabezpečiť, aby opatrenia prijaté na zmiernenie vplyvu zvýšenia cien energií boli dočasné, zamerané na ochranu zraniteľných domácností alebo na riešenie potrieb energeticky náročných podnikov, aby sa zachovali stimuly na úspory energie a aby sa zabezpečilo, že ich fiškálne náklady budú zlučiteľné so záväzkami vyplývajúcimi z fiškálneho rámca EÚ. Prijat' opatrenia na zabezpečenie strednodobej fiškálnej udržateľnosti dôchodkového systému a podporiť doplnkové dôchodkové systémy. Zlepšiť účinnosť daňového systému, najmä zefektívnením daňových výdavkov.
2. Zabezpečiť kontinuitu reforiem a investícií realizovaných v rámci Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti. Urýchliť úsilie o vykonávanie programov politiky súdržnosti, vo vhodných prípadoch na základe prerozdelenia prostriedkov na strategické priority a flexibility, ktoré sa dohodli v kontexte strednodobého preskúmania rámca politiky súdržnosti.
3. Zjednodušiť reguláciu, zlepšiť vykonávanie regulačných nástrojov a koordináciu na rôznych úrovniach verejnej správy. Znížiť administratívne zaťaženie podnikov, odstrániť prekážky pri udeľovaní priemyselných licencií a iné prekážky, ktoré im bránia v rozširovaní ich činnosti. Podporovať súkromné investície do rizikového kapitálu a súkromného kapitálu pre miestne podniky a naďalej zvyšovať finančnú gramotnosť. Ďalej zvýšiť efektívnosť správnych a daňových súdov s cieľom skrátiť dĺžku konaní. Udržiavať zameranie hospodárskej politiky súvisiacej s investíciami na výskum a inovácie.

4. Urýchliť dekarbonizáciu dopravy, najmä postupným zrušením dotácií na fosílna palivá a posilnením siete verejnej dopravy. Podporovať dlhodobé zmluvy, urýchliť investície do riešení flexibility a zabezpečiť predvídateľný regulačný rámec. Posilniť kapacitu prenosovej a distribučnej elektrizačnej sústavy vrátane cezhraničných elektrických prepojení a zlepšiť postupy pripojenia. Urýchliť obnovu zameranú na energetickú efektívnosť odstránením regulačných a administratívnych prekážok a zameraním sa na domácnosti, ktoré trpia energetickou chudobou. Podporovať dekarbonizáciu priemyslu. Zvýšiť kapacitu odpadového hospodárstva, predchádzanie vzniku odpadu, jeho recykláciu a opätovné použitie. Zlepšiť hospodárenie s vodami a zefektívniť správu vodných zdrojov. Zlepšiť efektívnosť využívania vody a vyvinúť riešenia blízke prírode. Riešiť riziká súvisiace s klímou posilnením udržateľného obhospodarovania lesov a pôdy, urýchlením zvyšovania odolnosti kritickej infraštruktúry proti zmene klímy a podporou zvýšeného súkromného poistenia proti škodám spôsobeným prírodnými katastrofami.
5. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, najmä riešením nedostatku zdravotníckeho personálu, a zároveň zachovať udržateľnosť národnej zdravotnej služby. Zabezpečiť rovnaký prístup ku kvalitnej dlhodobej starostlivosti, a to aj riešením regionálnych rozdielov a posilnením riešení v oblasti domácej a komunitnej starostlivosti. Riešiť nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami a zlepšiť úroveň zručností, a to aj podporou účasti na vzdelávaní dospelých a zvýšením relevantnosti vzdelávania, odbornej prípravy a vzdelávania dospelých pre potreby trhu práce. Podporovať lepšie vzdelávacie výstupy, najmä v prípade znevýhodnených študentov.

6. Riešiť otázku cenovej dostupnosti a dostupnosti bývania, najmä vytváraním stimulov na efektívnejšie využívanie bytového fondu, a to aj prostredníctvom úpravy daňového mixu. Ďalej rozširovať ponuku bývania vrátane cenovo dostupného a sociálneho bývania. Posilniť koordináciu a riadenie politiky bývania spolu s integrovaným mestským, územným a dopravným plánovaním.

V Bruseli

Za Radu
predseda/predsedníčka
